

when involved in the conduct of procedural actions in the pre-trial investigation of criminal offenses. The role of such a subject as a specialist in the process of proving is considered on the example of the obligatory involvement of a specialist in carrying out procedural actions. The place of the specialist's written explanation in the system of procedural sources of evidence is determined. Forensic recommendations are offered to the subjects of the investigation on the registration of the results of involving a specialist in the conduct of procedural actions in the form of a specialist's written explanation.

Key words: special knowledge, specialist, written explanation of a specialist, annex to the protocol, document, procedural sources of evidence, pre-trial investigation, procedural actions, criminal proceedings.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2021.66.33>

УДК 343.93

Андрій Віталійович Кофанов
кандидат юридичних наук, доцент
професор кафедри криміналістичного забезпечення
та судових експертиз

ORCID 0000-0002-5242-2518
E-mail: kofanov_andrey@ukr.net

Наталія Володимирівна Павловська
кандидат юридичних наук, доцент
професор кафедри цивільного права та процесу

ORCID 0000-0003-3311-0364
E-mail: wwwpav@gmail.com

Марина Йосипівна Кулик
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри кримінального процесу

ORCID 0000-0003-1373-6749
E-mail: coolss777@ukr.net

Юлія Василівна Терещенко
кандидат юридичних наук,
професор кафедри кримінального процесу

ORCID 0000-0002-5353-0887
E-mail: vladysikter@ukr.net

Національна академія внутрішніх справ

Галина Олександрівна Стрілець
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права

ORCID 0000-0002-1067-0820
E-mail: galinastrelets2018@gmail.com

Придунайська філія приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад Міжрегіональної академії управління персоналом»

КОРУПЦІЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ І ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ТРАНСФОРМАЦІЯ

Розглядається проблематика розслідування та попередження корупційних злочинів у сфері державного управління. Відзначається розмаїтість форм хабарництва, проникнення його у різні сфери діяльності – економічну, фінансову, підприємницьку, освітню, що потребує нових способів організації запобігання та протидії цим злочинним проявам.

Здійснено аналіз найбільш актуальних мотивів та способів вчинення корупційних злочинів, та встановлено, що хабарництво та корупція посідає перше місце серед економічних злочинів. Зростанню кількості цих злочинів сприяє висока корумпованість державних органів у різних сферах суспільного життя. Окреслено ключові питання, відповіді на які сприятимуть зменшенню рівня корупції у державі.

Ключові слова: економічна злочинність, державне управління, корупційні злочини, правоохоронні підрозділи, методика розслідування злочинів

Постановка проблеми. В Україні корупція та криміналізація всіх без винятку державних органів сприяють поширенню негативного впливу на всі сфери діяльності та на функціонування державної системи в цілому. Інтеграція організованої злочинності у стратегічно важливі, високоприбуткові сектори економіки, зокрема, у фінансовий, призводить до ослаблення державної влади та можливості посилення влади «олігархів» [4; 5] як свідчення цього переплетіння між собою злочинності, політики та бізнесу [6; 7]. Консолідація цих структур являє реальну загрозу демократичному розвитку суспільства. Сьогодні представники великого монополізованого бізнесу здебільшого «сидять» на фінансових потоках з державного бюджету за рахунок «політичного даху», що є найшвидшим та найефективнішим способом розвитку бізнесу в реаліях української держави. Чинне законодавство та прецедентна практика, на жаль, не можуть боротися із злочинними проявами з боку олігархів [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ключовою передумовою розвитку економічної злочинності, пов'язаної з корупцією, було адміністративне регулювання бізнесу державою та її монополна власність на переважну більшість суб'єктів господарювання [9]. Економічні реформи, зміни форм власності, приватизація державної власності, запровадження

нової власності та земельних відносин, саме це зробило державний апарат таким привабливим для злочинних груп.

В Україні корупція є широко розповсюдженою проблемою [10; 11]. У 2017 році в рамках проекту «Підтримка діагностики, моніторингу та переслідування корупції в Україні» було проведено опитування поширеності та сприйняття корупції в Україні, яке показало, що з корупційними проявами опитані респонденти частіш за все зустрічались в системі охорони здоров'я та системі освіти, а як рідше за все в системі правоохоронних органів та судів (Табл. 1).

Таблиця 1

Рівень корупції в системі державних установ України

Джерело: <https://www.gp.gov.ua/ua>

<i>Державна установа України</i>	<i>Частка опитаних (2017 рік), %</i>
Охорона здоров'я	71
Освітні заклади	44
Органи державної влади та місцевого самоврядування: адміністративні послуги	32
Патрульна / дорожня поліція	10
Правоохоронні підрозділи	5,7
Судова система	3,4

Опитування, проведене у 2018 році Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, Центром Разумкова, Соціологічною групою «Рейтинг», а також досліджень у рамках Програми USAID «Нове правосуддя» та Програми сприяння громадській активності «Долучайся!» (USAID, Pact), визначили основні причини корупції в Україні, як їх бачить громадськість (Табл. 2).

Таблиця 2

Основні причини корупції в Україні

Джерело: <https://nabu.gov.ua>

<i>Результати опитування громадян України</i>	<i>Частка опитаних (2018 рік), %</i>
Низький рівень поінформованості населення про існуючі процедури та правила роботи державних інституцій	80,1
Нечесність політиків та державних службовців	58,1
Звичка населення вирішувати все за допомогою корупції	39,6
Відсутність чітких процедур і правил діяльності державних органів	31,7
Відсутність адекватного покарання за корупцію	23,9

В останні роки прослідковується тенденція до зменшення рівня корупції, так ще у 2018 році Україна посідала 120-те місце серед 180 країн [12], у 2019 році прогнози погіршилися і країна опустилася на 6 сходинки і посіла 126-те місце в Індексі сприйняття корупції, який щороку публікує Transparency International [13; 9; 14] однак дані за 2020 рік показують покращення показників – 117-те місце (Табл. 3).

Таблиця 3

Індекс сприйняття корупції 2020

Джерело: <https://www.transparency.org/cpi2020>

	CPI Score	Rank	Standard error	Number of sources
2020	33	117	1,31	9
2019	30	126	2,38	9
2018	32	120	2,27	9
2017	30	130	2,27	9

Отже, взаємозв'язок між організованою злочинністю та корупцією [15] в економічній сфері визначається не як поодинокі факти, а як система взаємовідносин, що включає представників місцевої влади, правоохоронних органів [16; 17] і регуляторні служби, і політичну еліту. Все це робить проблему запобігання цьому злочину завданням надзвичайної складності.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення проблематики щодо розслідування та попередження корупційних злочинів у сфері державного управління. Актуальність даної теми полягає в тому, що розмаїтість форм хабарництва, проникнення його у різні сфери діяльності – економічну, фінансову, підприємницьку, сфери освіти потребують нових способів організації запобігання та протидії цим злочинним проявам.

Викладення основного матеріалу. Беручи до уваги високу латентність цих злочинів, дуже важко визначити фактичний стан корупції та економічної злочинності в Україні у цифрах. Це певною мірою пояснює складність розслідування цих злочинів, а також необхідність системного та комплексного підходу до вирішення проблем правоохоронних підрозділів у цьому напрямку. Проблема розслідування корупційних злочинів багато в чому залежить від правильної організації розслідування.

Потреба у швидкому та правильному вирішенні інформаційних, методологічних, тактичних, психологічних, технічних та багатьох інших питань у багатьох випадках залежить від узгоджених дій між різними правоохоронними та контролюючими підрозділами [18].

Робота в цьому напрямку повинна розглядатися як один із пріоритетів державних органів на даний час та на майбутнє [6].

Основою взаємодії є закон та підзаконні нормативні акти, що визначають завдання та порядок взаємодії, її організацію, права та обов'язки суб'єктів цієї діяльності. Взагалі під взаємодією всіх органів та посадових осіб у процесі розслідування злочинів слід розуміти скоординовану діяльність різних рівнів (елементів) однієї чи кількох організаційних систем,

спрямовану на досягнення спільної мети з найменшими витратами зусиль, грошей та часу.

Система взаємодії між підрозділами, які розслідують корупційні злочини [19] складається з: 1) взаємодії слідчого або детектива з іншими допоміжними підрозділами; 2) взаємодії з контролюючими підрозділами; 3) взаємодії з експертними установами системи МВС та МЮ України; 4) зв'язків з громадськістю.

За рекомендаціями Міжнародного валютного фонду та Європейської Комісії, починаючи з 2015 року, в Україні було створено чотири нових підрозділи з питань запобігання та протидії корупції на заміну старих спеціальних підрозділів. Національна агенція з питань запобігання корупції (НАЗК), Національне агентство з виявлення, розшуку та управління активами, отриманими від корупційних та інших злочинів (АРМА), Національне Антикорупційне бюро (НАБУ) і Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП). Діяльність кожного з підрозділів направлена виконання ряду функцій, так АРМА створена за аналогом установ по поверненню і управлінню активами, які успішно функціонують в державах-членах ЄС; однією з основних функцій НАЗК є перевірка декларацій чиновників; детективи НАБУ розслідують корупційні злочини у владі на найвищому рівні. САП дає оцінку цьому слідству і передає кримінальні провадження до суду, де підтримує обвинувачення під час судових розглядів. Починаючи з вересня 2019 року працює Вищий антикорупційний суд.

Починаючи з 2015 року, перші кримінальні провадження щодо розкрадання коштів державних підприємств на загальну суму близько 1 млрд. грн. були включені до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР).

На початок 2016 року детективами Бюро внесено до реєстру 56 проваджень. Більшість проваджень передані до відомства Генеральної прокуратури. Однак слід зазначити, що протягом 2016-2017 років найбільше корупційних злочинів було виявлено підрозділами Національної поліції України (Рис. 1).

Джерело: <https://mvs.gov.ua/ua/infographic/>

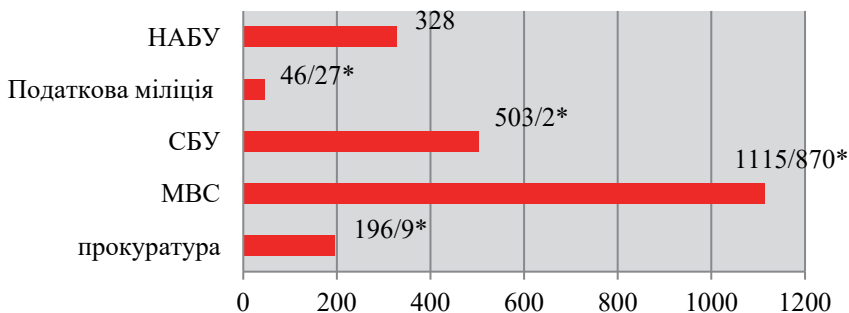

Рис 1. Кількість кримінальних проваджень, внесених до ЄРДР *2016 / 5 місяців 2017 року

Аналіз матеріалів кримінальних проваджень вказує на те, що більшість розслідувань пов'язані зі сферами державного управління, оборони та обов'язкового соціального страхування. Що стосується осіб, яких підозрюють щодо потенційної причетності до корупційних правопорушень, більшість проваджень стосуються діяльності керівників державних підприємств.

В рамках досудового розслідування за кримінальним провадженням здійснено перші арешти коштів у гривні та іноземних валютах: 400,7 тис. грн., 109 тис. дол., 2,4 тис. євро, 2 тис. руб. Також подано позовних заяв на суму 346,2 млн. грн.

Налагоджується співпраця з іншими службами та підрозділами МВС України та МЮ України. У період з 2018 по 2020 роки до Експертної служби МВС України надходить 741 запит на проведення судових експертиз за провадженнями зазначеної категорії, та 7494 – до науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України.

Таблиця 4

Співвідношення проведених судових експертиз за запитом НАБУ

Джерело: <http://www.kndise.gov.ua>, <https://dndekc.mvs.gov.ua/>

Установи	2018	2019	2020
Експертна служба МВС України	277	205	259
Науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України	2238	2659	2597

Відповідно до поданих даних найчастіше за запитом НАБУ виконуються наступні види експертних досліджень: товарознавчі, гемологічні, економічні, будівельні, земельні; комп'ютерно-технічні та телекомунікаційні; дослідження у сфері інформаційних технологій та експертизи матеріалів, речовин та виробів.

За 2015-2019 роки викрито 15,8 тис. хабарників. Загальна тенденція результатів боротьби з хабарництвом дещо покращилася, як за кількістю викритих хабарників (+ 7 % за 2019 рік проти 2015 року), так і за питомою вагою хабарництва у загальній кількості злочинів у сфері службової діяльності (15 % у 2015 році проти 18 % у 2019 році). Лише за 2018 рік фактів хабарництва 1800 на суму 60,7 млрд. грн., з них 179 хабарів, сума яких перевищувала 100 тис. грн. (усього за п'ятиріччя таких злочинів викрито 585). Кількість хабарів, сума яких перевищує 250 тис. грн., зросла у 2019 році проти 2015 року більш ніж удвічі.

Що стосується кваліфікуючої ознаки, то більшість корупційних злочинів, охоплюються нормами Кримінального кодексу України (далі – КК України). У 88 кримінальних провадженнях розкрадання або привласнення майна через зловживання службовим становищем було визнано кваліфікуючою ознакою (ст. 191 КК України), у 53 – зловживання службовим становищем або владою (ст. 364 КК України). У 45 кваліфікуючою ознакою є прийняття посадовою особою пропозиції, обіцянки або неправомірної вигоди (ст. 368 КК України).

Таблиця 5

Розподіл проваджень відповідно до джерел інформації

Джерело: <https://nabu.gov.ua>

Кримінальні провадження	Тільки активні провадження на 31.12.2016	Тільки активні провадження на 31.12.2017
zareєстровані за заявами фізичних та юридичних осіб, що надійшли на адресу НАБУ	19	12
zareєстровані за власними напрацюваннями детективів і аналітиків	31	23
zareєстровані детективами за заявами та повідомленнями народних депутатів України	2	1,5
передані Генеральною прокуратурою України та іншими правоохоронними підрозділами	31	31 + 3,3
Інше:		
zareєстровані за матеріалами інших правоохоронних підрозділів	8	6,1
zareєстровані за ухвалою суду	9	21

Таблиця 6

Інформація щодо боротьби з корупційними злочинами

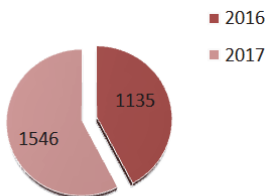
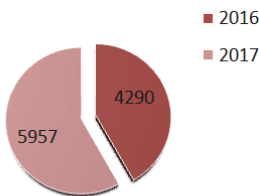
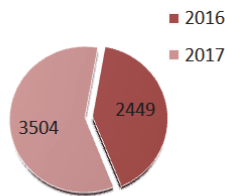
Джерело: <https://mvs.gov.ua/ua/infographic/>

	2016	2017	2018
Кримінальні правопорушення у бюджетній сфері	2449	3504	3700
Складено адміністративні протоколи про корупцію	804	2297	8000

Джерело: https://www.slideshare.net/Police_Ukraine/12-2017-86017535

Привласнення чи заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем – 33,5 % (ст. 191 КК України), прийняття пропозиції, обіцянки або отримання неправомірної вигоди службовою особою – 26,9 % (ст. 368 КК України), зловживання владою або службовим становищем – 11 % (ст. 364 КК України), фіктивний бізнес – 3,5 % (ст. 205 КК України), створення злочинної організації – 2,6 % (ст. 255 КК України).

Під час дослідження було виявлено фактори, які негативно впливають на співпрацю між спецпідрозділами по боротьбі з корупційними злочинами: недостатній обмін інформацією – 24,6 % респондентів; некоординовані дії – 19,8 %; конфлікт інтересів – 14,7 %; низька кваліфікація – 11,5 %.

Розкрито злочини у сфері
господарської діяльностіРозкрито злочини у сфері
службової діяльностіРозкрито злочини,
пов'язані з використанням
бюджетних коштів

Що стосується недоліків в обміні інформацією між контролюючими та правоохоронними підрозділами, то опитування показало значний відсоток респондентів зазначають, про відсутність повної поінформованості між підрозділами, а також недосконалість законодавчого регулювання механізму здійснення обміну інформацією [18].

Висновки. З метою вдосконалення методики розслідування та попередження корупційних злочинів для успішної боротьби з цим явищем необхідно надавати пріоритет превентивним заходам, які дозволять створити прозору систему ефективного моніторингу з боку держави та громадськості, а також запровадити системні зміни щодо взаємодії між контролюючими та правоохоронними підрозділами стосовно обміну інформацією. Важливим фактором у боротьбі з корупційними злочинами є створення спеціалізованих антикорупційних підрозділів (НАБУ, САП) та запуск Антикорупційного суду. Однак ще багато зусиль потрібно докласти до того, щоб їх діяльність була пріоритетною для держави.

Перелік посилань

1. Городиський О. М. Питання протидії кримінальним технологіям у зовнішньоекономічній діяльності. *Матеріали заключної конференції спільної Українсько-американської науково-дослідної програми Академії правових наук України та Національного інституту юстиції Департаменту юстиції США*. Харків, 2001. С. 49-53.
2. Клімчак М. Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства 2018 року: результати опитування українських організацій. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/pwc-gecs-2018-ukr.pdf>
3. Скакун Т. О. Економічні злочини: сутнісні ознаки та криміналістичний аналіз їх вчи-

References

1. Horodyskyi, O. (2001). Issues of counteraction to criminal technologies in foreign economic activity. *Proceedings of the final conference of the joint Ukrainian-American research program of the Academy of Legal Sciences of Ukraine and the National Institute of Justice of the Department of Justice of the United States*. Kharkiv. P. 49-53. (in Ukrainian).
2. Klimchak, M. (2018). World Economic Crime and Fraud Survey 2018: Results of a Survey of Ukrainian Organizations. Retrieved from: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/pwc-gecs-2018-ukr.pdf> (in Ukrainian).
3. Skakun, T. O. (2018). Economic crimes intrinsic features and forensic analysis of its

нення. *Ефективна економіка*. Київ, 2018. № 3. С. 1-4. URL: <http://economy.nayka.com.ua>

4. Gottfried S. Financialization and Oligarchization. In: *Contemporary Oligarchies in Developed Democracies*, Palgrave Macmillan, Cham, 2019. P. 99-136. URL: http://dx.doi.org/10.1007/978-3-030-14105-9_4

5. McCormick John P., Oligarchy Jeffrey A. Winters. *Perspectives on Politics. Cambridge University Press*. 2012. Vol. 10. № 1. P. 137-139. URL: <http://dx.doi.org/10.1017/S1537592711004294>

6. Ihalua Abraham N. Effective measures to prevent and combat corruption and to encourage cooperation between the public and private sectors. *Resource material series*. 2014. № 92. P. 261-267. URL: https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No92/No92_23PA_Ihalua.pdf

7. Helios H., César M. Oligarchy, democracy, and state capacity. *Economic Theory*. 2013. Vol. 52. № 1. P. 165-186. URL: <http://dx.doi.org/10.1007/s00199-011-0665-z>

8. Кальман О. Г. Економічна злочинність в Україні. *Матеріали заключної конференції спільної Українсько-американської науково-дослідної програми Академії правових наук України та Національного інституту юстиції Департаменту юстиції США*. Харків, 2001. С. 29-34.

9. Бондаренко О. С., Пахомов В. В., Лукьяненко Ю. В. Коррупционный лоббизм на Украине: сущность, детерминанты и меры противодействия. *Всероссийский криминологический журнал*. 2018. Т. 12, № 5. С. 738-747. URL: [http://dx.doi.org/10.17150/2500-4255.2018.12\(5\)](http://dx.doi.org/10.17150/2500-4255.2018.12(5))

10. Коненко С. Я. Профілактика та боротьба з корупцією в поліції Німеччини (з досвіду роботи поліції землі Нижня Саксонія). Київ, 2006. 16 с.

11. Побережний В. В. Сутність та причини корупції в системі органів державної вла-

commission. *Effective Economy*. No. 3. P. 1-4 Retrieved from: <http://economy.nayka.com.ua> (in Ukrainian).

4. Gottfried, S. (2019). Financialization and Oligarchization. In: *Contemporary Oligarchies in Developed Democracies*. Palgrave Macmillan, Cham. P. 99-136. Retrieved from: http://dx.doi.org/10.1007/978-3-030-14105-9_4 (in English).

5. McCormick John, P., Oligarchy Jeffrey, A. Winters (2012). *Perspectives on Politics, Cambridge University Press*. Vol. 10 (1). P. 137-139. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1017/S1537592711004294>

6. Ihalua Abraham, N. (2014). Effective measures to prevent and combat corruption and to encourage cooperation between the public and private sectors. *Resource material series*. No. 92. P. 261-267. Retrieved from: https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No92/No92_23PA_Ihalua.pdf (in English).

7. Helios, H., César, M. (2013). Oligarchy, democracy, and state capacity. *Economic Theory*. Vol. 52 (1). P. 165-186. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1007/s00199-011-0665-z> (in English).

8. Kalman, O. (2001). Economic contingency in Ukraine. *Proceedings of the final conference of the Ukrainian-American scientific and academic programs of the Academy of Legal Sciences of Ukraine and the National Institute of Justice for the US Justice Department*. Kharkiv. P. 29-34 (in Ukrainian).

9. Bondarenko, O. S., Pakhomov, V. V., Lukianenko, Yu. V. (2018). Corrupt lobbying in Ukraine: essence, determinants and countermeasures. *Russian Journal of Criminology*. Vol. 12 (5). P. 738-747. Retrieved from: [http://dx.doi.org/10.17150/2500-4255.2018.12\(5\)](http://dx.doi.org/10.17150/2500-4255.2018.12(5)). (in Russian).

10. Konenko, S. (2006). Prevention and Fighting Corruption in the German Police: From the experience of the Lower Saxony's, police work. Kyiv, P. 1-16 (in Ukrainian).

11. Poberezhnyi, V. V. (2010). The essence and causes of corruption in the system of

ди. *Державне управління: теорія та практика*. 2010. № 2. С. 1-7. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10pvvodv.pdf>

12. Bogatyrev I., Topchii V., Koropatnik I., Kotliarenko O., Kofanov A. Problems and perspectives for attracting investments in economy of Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*. 2019. Vol. 16, № 2. P. 195-205. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16\(2\).2019.17](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16(2).2019.17)

13. Боровик А. CPI-2018: Україна знову гірше всіх сусідів, окрім Росії. Transparency International Ukraine. 2019. URL: <https://ti-ukraine.org/news/cpi-2018-ukrayina-znovu-girshe-vsih-okrim-rosiyi/>

14. Юртаєва К. В. Сучасні тенденції економічної злочинності в Україні. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2018. № 2, (19). С. 109-119. URL: <http://univd.edu.ua/science-issue/issue/3454>

15. Zimring Fr., Johnson D. On the Comparative Study of Corruption. *The British Journal of Criminology*. 2005. Vol. 45. № 6. P. 793-809. URL: <http://dx.doi.org/10.1093/bjc/azi042>

16. Tankebe J. Cooperation With the Police Against Corruption: Exploring the Roles of Legitimacy, Deterrence and Collective Action Theories. *The British Journal of Criminology*. 2019. Vol. 59. № 6. P. 1390-1410. URL: <http://dx.doi.org/10.1093/bjc/azz030>

17. Rosenbaum D., Lawrence D., Hartnett S., McDevitt J., Posick Ch. Measuring procedural justice and legitimacy at the local level: the police-community interaction survey. *Journal of Experimental Criminology*. 2015. Vol. 11 (3). P. 335-366. URL: <http://dx.doi.org/10.1007%2Fs11292-015-9228-9>

public authorities. P. 1-7. Retrieved from: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10pvvodv.pdf> (in Ukrainian).

12. Bogatyrev, I., Topchii V., Koropatnik, I., Kotliarenko, O., Kofanov, A. (2019). Problems and perspectives for attracting investments in economy of Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*. Vol. 16(2). P. 195-205. Retrieved from: [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16\(2\).2019.17](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16(2).2019.17) (in Ukrainian).

13. Borovik, A. (2019). CPI-2018: Ukraine is again worse than all its neighbors, except Russia. Transparency International Ukraine. Retrieved from: <https://ti-ukraine.org/news/cpi-2018-ukrayina-znovu-girshe-vsih-okrim-rosiyi/> (in Ukrainian).

14. Yurtayeva, K. (2018). Current trends in economic crime in Ukraine. *Bill of the criminological association of Ukraine*. Vol. 2(19). P. 109-119. Retrieved from: <http://univd.edu.ua/science-issue/issue/3454> (in Ukrainian).

15. Zimring, Fr., Johnson, D. (2005). On the Comparative Study of Corruption. *The British Journal of Criminology*. Vol. 45 (6). P. 793-809. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1093/bjc/azi042> (in English).

16. Tankebe, J. (2019). Cooperation with the police against corruption: Exploring the roles of legitimacy, deterrence and collective action theories. *The British Journal of Criminology*. Vol. 59 (6). P. 1390-1410. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1093/bjc/azz030> (in English).

17. Rosenbaum, D., Lawrence, D., Hartnett, S., McDevitt, J., Posick, Ch. (2015). Measuring procedural justice and legitimacy at the local level: the police-community interaction survey. *Journal of Experimental Criminology*. Vol. 11 (3). P. 335-366. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1007%2Fs11292-015-9228-9> (in English).

18. Дудников А. Л. Про взаємодію правоохоронних і контролюючих органів при розслідуванні економічних злочинів, вчинених організованими групами. *Матеріали заключної конференції спільної Українсько-американської науково-дослідної програми Академії правових наук України та Національного інституту юстиції Департаменту юстиції США*. Харків, 2001. С. 46-49.

19. Kofanova O., Tereshchenko Yu., Kutsyi R., Morhun N., Gushchyn O. Actual situation of computer crime in the credit and financial sphere of Ukraine (modern aspects). *Banks and Bank Systems*. 2019. Vol. 14. № 1. P. 172-180. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14\(1\).2019.15](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14(1).2019.15)

18. Dudnykov, A. (2001). On the interaction of law enforcement and controlling authorities in the investigation of economic crimes committed by organized groups. *Proceedings of the final conference of the joint Ukrainian-American research program of the Academy of Legal Sciences of Ukraine and the National Institute of Justice of the Department of Justice of the United States*. Kharkiv. P. 46-49 (in Ukrainian).

19. Kofanova, O., Tereshchenko, Yu., Kutsyi, R., Morhun, N., Gushchyn, O. (2019). Actual situation of computer crime in the credit and financial sphere of Ukraine (modern aspects). *Banks and Bank Systems*. Vol. 14 (1). P. 172-180. Retrieved from: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14\(1\).2019.15](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14(1).2019.15) (in Ukrainian).

КОРРУПЦИЯ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ И ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ТРАНСФОРМАЦИЯ

**А. В. Кофанов
Н. В. Павловская
М. И. Кулик
Ю. В. Терещенко
Г. А. Стрилец**

В статье анализируется ряд вопросов расследования и предупреждения коррупционных преступлений в сфере публичного администрирования. Актуальность данного исследования заключается в том, что многообразие форм взяточничества, его проникновение в различные сферы деятельности – экономическую, финансовую, предпринимательскую, образовательную, требует новых способов предупреждения и противодействия этим преступным проявлениям, создания прагматичных рекомендаций, направленных на совершенствование их предупреждения и расследования.

Исследование проводилось на основе методики системного анализа и обобщения информации, полученной в ходе проведенного исследования, анкетирования разных категорий сотрудников правоохранительных органов, которые проводят досудебное расследование указанных преступлений, а также отчетов Экспертной службы МВД Украины, Национальной полиции Украины, Национального антикоррупционного бюро Украины, научно-исследовательских институтов судебной экспертизы МЮ Украины и т.д. за 2016-2019 годы, нормативно-правой базы об ответственности за коррупционные правонарушения.

Проанализированы наиболее актуальные мотивы и способы совершения коррупционных преступлений и установлено, что взяточничество и коррупция занимают первое место среди экономических преступлений, а росту количес-

тва таких преступлений способствует высокий уровень коррумпированности государственных органов в различных сферах общественной жизни. В ходе исследования установлено, что коррупционные преступления преимущественно совершаются государственными служащими путем злоупотребления служебным положением, а также получения неправомерной выгоды.

Предложены пути усовершенствования форм противодействия коррупции в органах государственной власти, которые позволят снизить уровень коррупции в системе государственного управления, в частности осуществление мер, направленных на активизацию информационного обмена между неправительственными организациями, средствами массовой информации, общественностью и органами местного самоуправления, органами государственной власти.

Ключевые слова: экономические преступления, государственное управление, коррупционные преступления, правоохранительные органы, методика расследования преступлений.

CORRUPTION IN THE SYSTEM OF PUBLIC ADMINISTRATION AND ECONOMY OF UKRAINE: CURRENT STATUS AND TRANSFORMATION

**A. Kofanov
N. Pavlovska
M. Kulyk
Yu. Tereshchenko
H. Strilets**

The article deals with a number of issues of investigation and prevention of corruption crimes in the field of public administration. The purpose of this paper is to analyze challenges in investigating and preventing corruption crimes in the field of public administration. The relevance of this study lies in the fact that the variety of forms of bribery, its penetration into various spheres of activity: economic, financial, entrepreneurial, educational, requires new ways to prevent and counteract these criminal manifestations, the creation of pragmatic recommendations aimed at improving their prevention and investigation.

The study was carried out based on the method of system analysis and generalization of information obtained in the course of the study, questionnaires of different categories of law enforcement officers. They conduct pre-trial investigation of these crimes, as well as reports of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the National Police of Ukraine, the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, and Forensic Science Institutes of the Ministry of Justice of Ukraine for 2016-2019, the legal framework on liability for corruption offenses.

The most relevant motives and methods of committing corruption crimes have been analyzed and it has been established that bribery and corruption rank first among economic crimes, and the high level of corruption of state bodies in various spheres of public life contributes to the increase in the number of such crimes. The study found that civil servants through abuse of office, as well as obtaining undue benefits predominantly commit corruption crimes.

The ways of improving the forms of combating corruption in public authorities are proposed, which will reduce the level of corruption in the public administration system, in particular, the implementation of measures aimed at enhancing

information exchange between non-governmental organizations, the media, the public and local authorities, and public authorities.

Key words: economic crime, public administration, corruption crimes, law enforcement agencies, methods of investigating crimes.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2021.66.34>

УДК 343.982

Олена Володимирівна Неня
кандидат юридичних наук
начальник відділу

ORCID 0000-0001-9721-5718

E-mail: nenya2012@ukr.net

*Державний науково-дослідний інститут
Міністерства внутрішніх справ України*

ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНО ЗНАЧИМОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

У статті акцентується увага на практичній значимості та актуальності використання під час огляду місця кримінального правопорушення спеціальних засобів для захисту та збереження криміналістично значимої інформації. Висвітлено основні тактико-технічні характеристики, створених ДНДІ МВС України дослідних зразків мобільного намету та комплекту захисних екранів, за результатом аналізу існуючих на вітчизняному та закордонному ринках зразків таких засобів.

Ключові слова: криміналістично значима інформація, кримінальне правопорушення, захист слідової інформації, спеціальні засоби та пристосування, намет, захисний екран.

Постановка проблеми. Злочинна діяльність як об'єкт криміналістичного вивчення окреслена і нормативно описана в Кримінальному кодексі України (далі – КК України), вона включає всі роди, групи і види кримінальних правопорушень, передбачених КК України. При цьому, криміналістично значима інформація щодо цих правопорушень та їх елементів, закономірностей їх зв'язку, ступенів і взаємозалежностей дає змогу отримати уявлення про криміналістичну сутність конкретного кримінального правопорушення його криміналістичну характеристику.

Будь-які зміни в оточуючому середовищі залишають матеріальні сліди. Безумовно, в їх число входять і сліди кримінального правопорушення. Виявлення змін матеріальної обстановки щодо кримінальної події можли-